

FRYSHUSET BERÄTTAR:

HÖRT PÅ FRYSEN:

”Man kan inte lagstifta bort hat och våld. Man måste nå fram till dem som hatar”

EMERICH ROTH

”Jag betraktar Mandela som vår tids största hjälte och den bästa förebild som finns”, säger Emerich Roth, årets Nelson Mandela pristagare.

Foto: Katja Wählström

Emerich Roth – årets Nelson Mandela pristagare

Om jag fick välja ett enda arbete i historien skulle jag valt att vara lärare åt den lille misshandlade pojken Adolf Hitler.

Orden ovan är yttrade av Emerich Roth som på ett mirakulöst sätt överlevde nazismens barbari i fem olika koncentrationsläger. Ord som förmodligen säger mer om honom än någon annan beskrivning. Den här veckan mottar Emerich Stockholms stads Nelson Mandela pris för sitt livslånga arbete mot hat, våld och rasism. Ett arbete som präglats av hans orubbliga tro på att kärlek kan övervinna hat. Emerich förlorade båda sina föräldrar, tre småsyster och 40 andra släktingar i Förintelsen. När han befriades våren 1945 vägde han 30 kilo och orkade bara krypa. Hans livsöde borde ha förstört hans förmåga att tro på människan. Men Emerich valde motsatt väg. Efter kriget

Efter pensioneringen har han fortsatt att arbeta mot hat, våld och rasism, bl.a. genom att resa runt till landets skolor och berätta om Auschwitz och det hat som banade väg för nazismen. Hans budskap är paradoxalt nog att inte stirra sig blind på förintelsen utan att använda erfarenheterna till att kämpa för framtiden. Han föreläser ofta tillsammans med före detta nazister eller andra unga människor som har

Att möta hat med hat är förkastligt. Nej, det gäller att fånga in dessa ungdomar i gemenskapen.

Emerich Roth

varit ”hatare” eller kriminella. Under många år hade Emerich sitt kontor på Fryshuset och ungdomar från huset följde med honom när han återvände till Auschwitz för första gången sedan befrielsen. För några år sedan grundade Emerich Fonden mot våld - för medmänsklighet som delar ut stipendier till ungdomar som gjort starka insatser mot våld och främlingsfientlighet. Dessutom har han hunnit med att skriva flera böcker om att övervinna rasism och våld.

Emerich som fyller 84 år i år vägrar ge upp sitt budskap om kärlek och medmänsklighet. Om sin utnämning till Mandela pristagare säger han:

- Jag betraktar Mandela som vår tids största hjälte och den bästa förebild som finns. Han har visat hur man kan vända fruktansvärda erfarenheter till framgångar.

Precis som Emerich själv alltså. Stockholm stads Nelson Mandela pris har sällan hamnat så rätt som i år.

KATJA WÅHLSTRÖM

Hör gärna av dig till city@fryshuset.se om det vi skriver eller annat som du tycker, känner, vet eller tror. Fryshusets inslag i City finns också på www.fryshuset.se

Ont ska med medmänsklighet förgöras.

Emerich Roth

kom han till Sverige där han utbildade sig till socialarbetare och under mer än 30 år arbetade med svårt utsatta ungdomar.

Fakta om Nelson Mandelapriset

Stockholms stads Nelson Mandela pris instiftades 1998 med syftet är att premiera och uppmärksamma eldsjälarna som genom sitt engagemang och sitt arbete gjort särskilt goda insatser för ökad jämlikhet och integration.

Nomineringen kan avse en enskild person, en arbetsgrupp, en institution, ett projekt eller någon annan verksamhet som gjort särskilt goda insatser för ökad integration i staden.

Stockholms stad har beslutat att bli den första staden i världen som bryter utvecklingen mot ökad social och etnisk segregation. Målet är en integrerad stad.

Grunden för en god integration kan läggas genom utbildning, arbete, respekt för mänskliga rättigheter och åtgärder mot diskriminering, god närmiljö (fysisk planering) samt ett rikt förenings- och kulturliv. För att uppnå målet måste alla i staden medverka, såväl enskilda personer och föreningar som företag och myndigheter.

2008 blir det elfte året i rad som priset delas ut. Prissumman är på 50 000 kronor och delas ut den 6 juni i samband med medborgarskapsceremonin i Stockholms stadshus.

Läs mer på <http://www.stockholm.se/nelsonmandelapriset>

Emerich på sitt första återbesök i Auschwitz tillsammans med ungdomar från Fryshuset.

Foto: Kerstin Roth

Det godas seger

De tre beväpnade tjeckiska partisanerna lyfte upp honom och bar honom hela vägen ut till den väntande bilen. Han var en mycket lätt börda. Efter vistelse i fem koncentrationsläger, nu senast i Theresienstadt strax utanför Prag, vägde han bara 36 kilo.

De körde honom till en stor lada, där de tagit några SS-soldater till fånga. En pistol sätts i hans händer. "Nu har du chansen att få revansch" säger de. Emerich Roth, som i slutet av augusti 2004 fyllde 80 år berättar om den här händelsen i sin bok "Jude".

- Det kändes som om någon tog tag i min handled och hindrade mig att skjuta. Och jag tänkte. Skjuter jag nu kommer jag aldrig att kunna förlåta mig själv. För att kunna leva vidare måste jag ständigt påminna mig själv om att jag inte är som dom.

På Fryshuset har vi i mer än tio år samarbetat med Emerich. Under den tiden har han säkert besökt mer än 500 skolor och berättat om sina upplevelser under andra världskriget. Denna erfarenhet tar Emerich till utgångspunkt för att ge en djupare kunskap om varför en del ung-

domar dras till hatiska grupperingar. De flesta har varit utsatta för mobbning i flera år. Många har under sin uppväxttid aldrig haft en nära relation till en vuxen man. En del har en pappa eller mamma som missbrukar.

Skjuter jag nu kommer jag aldrig att kunna förlåta mig själv.

Emerich Roth

Initiativtagare till EXIT

Man förfasar sig över dessa ungdomars åsikter, men alltför få av Sveriges maktthavare har reflekterat över varför ungdomar hamnar i dessa grupper. Emerich var tillsammans med Kent Lindahl initiativtagare till projektet Exit på Fryshuset som under fyra år hjälpte 330 personer att hoppa av från högerextremistiska organisationer.

Emerich blev för några år sedan intervjuad av Jonas Sima i tidningen Expressen. Hans svar på frågan - om vilken person han skulle ha

velat vara i historien - borde lyftas fram i alla sammanhang där demokrati och humanism diskuteras. Efter fem koncentrationsläger där han förlorade nästan hela sin familj säger han:

- Jag skulle ha velat vara lärare för den lilla misshandlade pojken Adolf Hitler.

I sin berömda bok "Profeten" skriver den libanesiska författaren Kahlil Gibran om Gott och Ont.

- Om det goda inom er kan jag tala men inte om det onda. Ty vad är det onda annat än det goda som plågas av sin egen hunger och törst? Då det goda hungrar söker det sin föda även i dunkla grottor och när det törstar dricker det till och med av skämt vatten.

ANDERS CARLBERG

Texten är ett avsnitt ur Anders Carlbergs bok "Generationsklyftan hotar demokratin".

Grattis Emerich till Nelson Mandela priset! Genom ditt mod och din tro på det goda har du gjort Stockholm till en lite bättre stad att bo och leva i.

FRYSHUSET

Huvudsponsorer är Vattenfall, Telia Sonera, If och tidningen City

FRYSHUSET är inte bara en mötesplats för många olika människor, det är också en idé som utgår från verksamheter inom Utbildning, Sociala projekt och Passionerade intressen.

Fryshuset agerar där det finns behov. Vi är inte rädda för det som är nytt och okänt. Vi mobiliserar krafter där andra bara ser problem. Delar av våra verksamheter finns även i Göteborg, Malmö, Linköping och Uppsala. **Läs mer på www.fryshuset.se**

Fryshuset öppnar sina dörrar för dig som är i stan under sommaren 2008. Vi erbjuder en mängd aktiviteter för dig som är mellan 13 och 20 år.

Sommararenan Lovely Days 16 juni - 8 augusti

Mötesplats, musik, spel, estradpoesi, dans, beach, basket, t-shirts, kurser, skateboard, rap, parasoller, openstage, sport, lounge, konserter, teater, teckning, skrivarkonst, segling, cirkus, gym, playstation, aktivitet, workshops, tävlingar, hängmattor, musikproduktion, fest, film, kärlek, battles, kompisar, kreativitet, storytelling, ord, inspiration, glädje, sommar och sol. Fryshuset bjuder alla som aktivt deltar i någon aktivitet på lunch.

Välkommen till Fryshuset!

Öppet: Måndag-fredag, 10.00-20.00.

Plats: Fryshuset, Mårtensdalsgatan 2-8, T-bana: Gullmarsplan. Tvärbana: Mårtensdal. Lokalbuss 4 eller 74.

För mer info: www.fryshuset.se/sommararenan e-post: sommararenan2008@fryshuset.se

VILL DU STÖDJA FRYSHUSET? GÅ IN PÅ WWW.FRYSHUSET.SE/STODFRYSHUSET